

Mi magyarok viszonylag kevesen élünk a régi-új német fővárosban. Ma már több mint 170 éve annak, hogy a berlini magyarság egy egyesületbe tömörült alig 850 kilométerre a hazától, s ezzel a világ egyik legrégebbi, külföldi egyesülete alakult meg Berlinben. 1846. június 15-én, egy berlini kisvendéglőben, Berlek Ignác szekszárdi szitásmester, Gönczi István miskolci lakatos és Schuh János veszprémpalotai szabómester hívására 29 magyar kézműves jelent meg, akik még nem sejtették, hogy egy történelmi esemény részesévé válnak. Azon a nyári estén Berlek Ignác elnökletével megalakult a Magyar Egyesület.

Az 1847 januárjában elkészült alapszabályzatot már 86 fős tagság hallgatta meg és fogadta el. A fő cél egymás támogatása, segítése volt. Az európai forradalmak, politikai változások 1848-49-ben némileg szétzilálták a fellendülőben lévő Magyar Egyesületet, hiszen tagságának csaknem fele hazatért a porosz fővárosból, és sokuk részt vett a szabadságharcban. A Berlinben maradt honfitársak között éles nyelvviata bontakozott ki, mert az addigi magyar-német helyett felmerült az egynyelvűség igénye. A vita hosszúra nyúlt: csak 1869-ben valósult meg a magyar nyelvűség, melyet az 1886-os új alapszabályzatban rögzítettek is.

A XIX. század második felében a bálók mellett megszorodott az irodalmi, művészeti, társadalmi és politikai témákkal foglalkozó összejövetelek száma. A magyarok kolóniája hazai lapokra is előfizetett, s ezzel együtt növekedett az olvasás iránti igény. A Magyar Egyesületnek Esterházy Miksa jóvoltából már 1863-tól volt saját könyvtára. A gróf az Osztrák-Magyar Követség főhivatalnokaként pénzadománnyal járult hozzá az első 86 kötet megvásárlásához. Szakács Mózes tollából már 1864-ben olyan írás született, amely az Egyesület krónikáját dolgozta fel

Az 1866-os osztrák-porosz háború idején Berlinbe tartózkodó Klapka és Vetter tábornok hívására többen is csatlakoztak az osztrákok ellen induló Magyar Légiónak. Az Egyesület sikeres gyűjtést folytatott a sebesült magyar hadifoglyok javára. Természetesen nem ez volt az első és utolsó eset, hogy a berlini magyarok bajba jutott honfitársaik segítségére siettek. A pest-budai Magyar Tudományos Akadémia építésére éppúgy áldoztak az idegenbe szakadt magyarok, mint a szegedi árvízkárosultak javára. A sort lehetne még folytatni...

Érthető, hogy a Berlini Magyar Egyesület tevékenysége iránt otthon is egyre nagyobb lett az érdeklődés. A kolónia sok híres magyar személyiséggel is kapcsolatba került: tiszteletbeli tagnak választották, többek közt Liszt Ferencet, Klapka Györgyöt és Jókai Mórt!

A századfordulóra alaposan megnőtt a Berlinben élő magyarok száma. Az Egyesület tevékenysége annyira megerősödött, hogy alapjait sem az első világháború, sem az azt követő nemzetközi gazdasági válság sem tudták szétzilálni. Sőt! Szállással, élelemmel, pénzzel segítették ezek után is az itt letelepedett, illetve átutazó magyarokat.

A hajdani, öt pontból álló, intelmek napjainkban is időszerűek:

1. Idegenben, te képviseled az egész nemzetet. Viselkedj ennek megfelelően, hozz megbecsülést a magyar névre!
2. Légy büszke magyarságodra! Viselkedj öntudatosan, de ne légy sosem udvariatlan!
3. Támogasd honfitársaidat és minden magyar ügyet!
4. Becsüld meg a vendéglátó nemzetet, járd nyitott szemmel az idegenben, hogy a tanultakat otthon hasznosíthasd, de ne bírárd meggondolatlanul sem a hazai, sem a külföldi állapotokat!
5. Ne feledd el, hogy csak egy hazád van! Másutt mindenütt csupán vendég lehetsz. Gondoskodj róla, hogy gyermekeid hazájuk nyelvét megtanulják!

Az Egyesület természetesen a gyerekekről sem feledkezett meg: a többi magyar szervezettel karöltve megalakította a magyar iskolát, és ez még a közös rendezvényekkel is gazdagodott.

A hitleri Németország politikai eseményei a Berlini Magyar Egyesületben is éles vitákat váltottak ki. Ez majdnem a közösség széteséséhez vezetett, de az elnöki tisztre felkért Szalay Ferencnek sikerült a rendet helyreállítania: olyannyira, hogy az 1939-es egyesületi bálon 2200 magyar vett részt. Az 1939 és 1945 közötti sötét korszakot a berlini magyarság is megsínylette. Ezen évek megítélésében még ma is nagy különbségek vannak a berlini magyarok soraiban.

Az egyesület élete ment tovább. 1947-ben Lőrincz Géza elnökletével a vezetőség és a tagság életre hívta a kölcsönkönyvtárat, és megalakította a segélybizottságot. A magyar iskola is folytatta munkáját, melyet 1922 és 1957 között a Humboldt Egyetem mindenkori magyar professzora patronált. Kolóniánk szervezeti életének megerősödést jelezték a vidám bálók, a filmvetítések, a gyerekek közös nyaraltatása. Lőrincz Géza lemondása után Hlinka Lajos fogorvos vezette 1949-ig Magyar Kolónia néven a közösségünket, majd Német Géza cipésmester lett az elnök – rövid megszakítással egészen haláláig. Kleineizel Antal 1955-től vette át a vezetést.

A Magyarok Világszövetsége 1956-ban az Egyesületről Kolóniára átkeresztelt közösségünk megalakulásának 110. évfordulóján 14 berlini tag önzetlen munkáját jutalmazta ezüstkoszorús jelvénnel. Röviddel a jubileumi ünnepek után, újra kritikus helyzetbe került a Kolónia az '56-os magyarországi forradalom kapcsán. Ismét a szétesés szélére sodródott a legnagyobb német város magyarságának egyesülete. A pangás nem tartott sokáig: az 1957 januárjában lezajlott közgyűlés újra Szalay Ferencet választotta meg elnöknek.

Az 1961 augusztusában felhúzott fal kettészelte a metropolist: elvesztettük a kelet-berlini tagságunkat, de a Kolónia fennmaradt és tovább dolgozott. Ebben az időszakban fejlődött a kapcsolatunk a Magyarok Világszövetségével. A kulturális együttműködés melletti gyűjtésekkel anyagilag is megpróbáltunk segíteni – például az 1970-es árvízkárosultaknak, s pénzzel támogattuk az 1972-es müncheni olimpiára való magyar felkészülést, valamint 1984-ben 800 márkát utaltunk át az S.O.S. Gyermekfalú támogatására.

Az Magyar Kolónia Berlin e. V. kulturális tevékenységét a március 15-i ünnepek, az anyák napi, karácsonyi és más alkalmakkal szervezett műsorok növekvő színvonala bizonyította. 1968-ban újfent Kleineizel Antal lett a nyugat-berlini Kolónia elnöke, majd 1974-ben Raab Ottó követte e poszton. 1977-ben Papp Tibor, 1985-ben Deák Ferenc lett a magyar közösség irányítója, majd 1988 és 1990 között ismét Papp Tibor.

Egy város – két magyar szervezet

A berlini fal 1989. novemberi megrepedése és az 1990 őszi német újraegyesítés komoly változást hozott a főváros magyarjainak életében is. Egységes(ebb) lett a világváros magyarsága. S valóban! A nyugat-berlini Magyar Kolónia élére a 90-es évek elején Szabó János került – őt Deák Ferenc követte, majd ismét Szabó János lett az elnök. Kettőjük munkájában közös volt, hogy kapcsolatot kerestek a Kelet-Berlinben élő honfitársakkal, akik 1990 tavaszán önálló szervezetet alapítottak Magyar Egyesület néven. Tárgyalások is folytak a Magyar Kolónia és a Magyar Egyesület között egy esetleges egyesülésről, de úgy tűnt, hogy a két magyar szervezet eggyé olvadása valójában a kelet-berlini Magyar Egyesület beolvadását jelentette volna a Magyar Kolóniába. A Kolónia 1991. januári tisztújító közgyűlésén a keletiek nagy része nemet mondott az egyesülésre, így megmaradt önállóan a két magyar szervezet. Összejöveleiket, programjaikat viszont a Haus Ungarn-ról Collegium Hungaricum-ra visszakeresztelt kulturális intézeten keresztül és egymással kapcsolatot tartva, egyeztetik.

Humánus célokért, a magyarság közös ügyéért, a hazai kultúra ápolásáért, a nemzet nagy ünnepeinek

- március 15.
- augusztus 20.
- október 23.

megünnepléséért a 21. században is akarnak és tudnak az egyesületek együttműködni és közösen ünnepelni is. A Kolóniát 2006-tól 2015-ig Usztics János barátunk irányította, 2015. 03. 14-től Molnár János, míg a Magyar Egyesület élén 2015 áprilisáig dr. Hetey László, jelenleg Hans-Ulrich Moritz áll. A 2018. január 20-án tartott szavazás Robotka József eddigi alelnököt választotta az Magyar Kolónia elnökévé.